

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

IX. De objecto materiali, & ordine charitatis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

status longè diversi quem habet. Ibi enim charitas conjuncta est cum omnimoda impeccabilitate, & continuo fertur in Deum, juxta totam intensiorem quam habet; neque ullo modo vel per unicum momentum à sua operatione retardari potest. Conjuncta est etiam cum perfecta securitate, & cum gaudio incomparabiliter excedente omnes hujus vitæ delicias, quod nullo casu, nullaque temporis duratione turbari, vel minui potest.

Atque hæc sufficient de charitate secundum se, non enim opus est ut hoc loco agamus de illius distinctione à gratia: de augmento, aut diminutione illius, aut de illius oppositione cum peccato mortali: quia horum omnium resolutio sumi potest ex dictis, ubi de gratia.

CAPUT IX.

De objecto materiali, & ordine charitatis.

RESOLUTIO I. *Charitatis objectum primum est Deus, secundaria vero multa quæ propter Deum diligenda sunt.* PRIOR PARS satis perspicue PROBATUR ex supradictis: nam illud est primarium objectum materiale alicujus virtutis, in quo maxime locum habet objectum illius formale: at objectum formale charitatis, nempe bonitas divina habet maxime locum in Deo, cum in eo sit per essentiam, & in aliis tantum per participationem. Quare Deus est objectum materiale primum charitatis.

Posterior pars sic breviter declaratur: Cum charitas sit amicitia ex dictis cap. 8. resol. 1. & per amicitiam ametur aliquid dupliciter, ut notat S. Thomas 2.2. quæst. 25. art. 2. uno modo tanquam ipse amicus, ad quem amicitiam habemus, & cui bonum volumus, alio modo sicut bonum quod amico volumus, hinc præter Deum, multa debemus diligere ex charitate, primo generatim creaturas capaces beatitudinis supernaturalis, adeoque nosipsos, alios homines & Angelos, eo quod charitas est amicitia, quæ in

communicatione talis boni fundatur, ut loco citato ex S. Thoma dictum est. Secundo ea omnia quæ ad gloriam Dei, vel ad nostram, aut proximorum beatitudinem aliquo modo conducunt. Verum circa objecta prioris generis.

Notandum 1. Amorem quo homo seipsum ex charitate diligit, non esse propriè amicitiam; quia ut patet ex art. 4. amicitia unionem quandam importat, unicuique autem ad seipsum est unitas, quæ potior est unione ad alium. Unde sicut unitas est principium unionis, ita amor quo quis diligit seipsum, est forma & radix amicitia: in hoc enim amicitiam habemus ad alios, quod ad eos nos habemus, sicut ad nos ipsos. Quare amicitia non habetur propriè ad seipsum, sed aliquid majus amicitia, sicut de principiis non habetur scientia, sed aliquid majus, nempe intellectus.

Notandum 2. ex art. 7. Peccatores dupliciter considerari, nempe secundum naturam, & culpam, & priori modo esse capaces beatitudinis, sicque ex charitate diligendos esse; posteriori vero ratione non esse capaces beatitudinis, cum peccatum sit impedimentum illius, & eo modo non esse diligendos, sed potius odio habendos; quamvis sint parentes & propinqui, ut patet ex Luc. 14.

Unde collige ex respons. ad 2. amicis peccantibus non esse subtrahenda amicitia beneficia, quandiu habetur spes sanationis eorum; sed eò magis auxilium dandum esse, ad recuperationem virtutis, quam ad recuperationem pecunie amissæ, quo virtus est magis amicitia affinis, quam pecunia. Quando tamen in maximam malitiam incidunt, & insanabiles sunt, tunc eis non esse familiaritatem amicitia exhibendam.

Notandum 3. Prædicta extendenda esse ad omnes homines, etiam inimicos, quod ita ex art. 8. intelligitur. Ut inimici quatenus inimici non sint amandi ex charitate sed potius odio habendi cum sic considerentur.

derentur, ut peccato obstricti. 2. Ut quantum ad naturam diligantur in universali, seu ita ut quis diligens Deum, & proximum, ab ea generalitate non excludat inimicos. 3. Ita ut etsi quis non teneatur absolute, elicere actum dilectionis erga inimicum, teneatur tamen habere animum paratum ad hoc, ut in singulari inimicum diligeret, si necessitas occurreret. 4. Ita ut sit de necessitate precepti, ex art. 9 ea distinctio, nis signa externa inimicis ostendere, quæ exhibentur aliis in communi: puta cum aliquis orat pro omnibus fidelibus, vel pro toto populo, aut cum aliquod beneficium impendit toti communitati: non enim à talibus beneficiis licet inimicos excludere. Non tamen tenemur inimicis ea benevolentia, & familiaritatis signa ostendere, quæ amicis exhibere solemus, nisi in casu necessitatis. Extra hunc verò casum eo modo erga inimicos se gerere, pertinet ad perfectionem charitatis, per quam aliquis non solum cavet vinci à malo, quod necessitatis est, sed etiam vult in bono vincere malum, quod perfectionis; dum scilicet non solum cavet, propter injuriam sibi illatam, pertrahi ad odium, sed etiam suis beneficiis intendit, inimicum pertrahere ad suum amorem.

Notandum 4. ex art. 11. Resolutionem allatam non debere extendi ad demones, non tantum quatenus demones, qua ratione sunt odio habendi, cum sic dicant naturam Angelicam peccato infectam, sed etiam si agatur præcisè de illis spiritibus, qui demones dicuntur. Diximus enim charitatem esse amicitiam fundatam in communicatione beatitudinis supernaturalis; at certum est prædictos spiritus non esse capaces talis beatitudinis, cum ab ea sint irrevocabiliter exclusi, & poenis æternis addicti. Quare non possumus eos ex charitate diligere, quia hoc repugnaret charitati Dei per quam ejus justitiam approbamus.

Notandum 5. Ad objecta posterioris generis multa

N 5

posse

posse referri de quibus S. Doctor tractat *quæst. citata*. Ac 1. charitatem, de qua agit *artic. 2.* quia charitas est illud bonum, quod optamus omnibus quos ex charitate diligimus 2. creaturas irracionales, de quibus *artic. 3.* quia sunt bona, quæ volumus conservari ad honorem Dei, & utilitatem hominum 3. corpus nostrum, secundum naturam suam spectatum, quia sic est à Deo, non autem à malo principio, ut fabulantur *Manichei. 4.* ipsos demones secundum naturam spectatos, quia volumus illos spiritus in suis naturalibus conservari, ad gloriam Dei.

RESOLUTIO II. *Est aliquis ordo in charitate, secundum quem quisque tenetur magis Deum diligere, quam proximum, aut seipsum.*] PRIMA PARS PROBATUR à S. Thoma 2.2. *quæst. 26. art. 1.* quia prius, & posterius dicitur secundum relationem ad aliquod principium, ordo autem includit in se aliquem modum prioris, & posterioris. Unde oportet quod ubicunque est aliquod principium, sit etiam aliquis ordo. Dictum est autem, dilectionem charitatis tendere in Deum, sicut in principium beatitudinis, in cuius communicatione amicitia charitatis fundatur, & ideo oportet quod in his quæ ex charitate diliguntur attendatur aliquis ordo, secundum relationem ad primum principium hujus dilectionis, quod est Deus.

Nota 1. Quando dicimus esse ordinem in charitate, id non debere intelligi de ordine durationis, ita ut unum objectum prius tempore debeat ex charitate diligi, quàm aliud, sed de ordine perfectionis, ita ut sensus sit, nos debere ex charitate unum objectum perfectius diligere, quàm aliud.

Nota 2. Ex communi sententia, posse tribus modis unum perfectius à nobis diligi, quàm aliud 1. objectivè, quatenus ei majus bonum volumus. 2. Appretiativè, quatenus per actum voluntatis illud præferimus alteri, ita ut si alterutro privandi essemus, malleus altero orbari 3. intensivè, quatenus actu ferventiori diligitur.

Secunda

Secunda pars probatur ex art. 2. quia unaquæque amicitia principaliter respicit id, in quo principaliter invenitur illud bonum, super cuius communicatione fundatur; amicitia autem charitatis fundatur super communicatione beatitudinis, quæ consistit in Deo essentialiter, sicut in primo principio, à quo derivatur in omnes, qui sunt beatitudinis capaces. Et ideo principaliter & maximè Deus est ex charitate diligendus. Ipse enim diligitur, sicut beatitudinis causa: proximus verò sicut beatitudinem ab eo simul nobiscum participans.

Potest eadem pars illustrari ex responsione ad 2. quæ ita habet. Dicendum quod similitudo quam habemus ad Deum, est prior, & causa similitudinis quam habemus ad proximum. Ex hoc enim quod participamus à Deo, id quod ab ipso etiam proximus habet, similes proximo efficimur. Et ideo ratione similitudinis magis debemus Deum, quam proximum diligere.

Tertia pars eodem modo declaratur ex art. 3. Nam à Deo duplex bonum accipere possumus, scilicet bonum naturæ, & bonum gratiæ: super cōmunicatione autem bonorum naturalium, fundatur amor naturalis, quo non solum homo, in suæ naturæ integritate, diligit Deum super omnia, & plusquam seipsum, sed etiam quælibet creatura suo modo, id est, vel intellectuali, vel rationali, vel animali, vel saltem naturali amore: quia quælibet pars naturaliter plus amat commune bonum totius, quam particulare bonum proprium. Amicitia autem charitatis fundatur super communicatione bonorum gratiæ: quare tenetur homo ex charitate magis diligere Deum, qui est bonum commune omnium quam seipsum; quia beatitudo est in Deo, sicut in communi & fontali principio omnium, qui beatitudinem participare possunt. Verum circa prædicta *dubium occurrit* hoc loco explicandum, an liceat proximum, aut seipsum intensius diligere quam Deum, pro quo sit

RESOLUTIO III. *Non tenemur Deum magis intensius diligere, quam nos, aut proximos, sed sufficit quod eum magis obiectivè, & appretiativè diligamus.*] PROBATUR, tum quia etsi interdum actu non amem Deum, id non impedit quo minus actus amoris ex se honesti, quem erga proximum elicio, bonus sit: quare ergo idem actus non erit bonus, esto conjunctus sit cum aliquo actu amoris Dei, licet non tam intenso: Si enim in hoc est deordinatio, quod diligam proximum intensius, quam Deum; major certè erit, si proximum tanta intensione diligens, nullum charitatis actum sive intensum, sive remissum erga Deum eliciam.

Tum quia si homo peccat, amando proximum intensius quam Deum, vel idè peccat, quia amat proximum actu tam intenso, vel quia non amat Deum actu intensiori: at neutrum dici potest, non primum; quia cum bonum & laudabile sit amare proximum, eò melior est talis actus, quo est intensior, tantum abest ut sit malus. Non etiam secundum, quia gratis fingitur, me, quoties diligo proximum, teneri ex præcepto charitatis, elicere actum intensiorem amoris erga Deum. Unde enim tale præceptum eruiur? Sanè si hoc esset tot peccata mortalia committeret quis, quod eliceret actus amoris erga parentes, vel amicos, nisi per actus charitatis ferventiores, & intensiores ferretur erga Deum. Unde etiam dicendum esset, viros alioqui pios & sanctos in quamplurima, eaque gravia peccata, contra præceptum charitatis frequenter incidere; cum plerique eorum affectu intensissimo uxores, aut filios prosequantur, certumque sit, eos non dare operam ut frequentiores, & intensiores, amoris actus erga Deum eliciant. Ista autem nullo modo sunt admittenda, ut perspicuum est.

Tum denique, quia etsi teneamur diligere Deum super omnia, inde inferre non licet, necessitatem diligendi Deum intensius, quam reliqua; sed amore
qui

qui perfectior & major sit objectivè, & appetitivè
quàm quicumque alius: sic enim Deum pluris facio,
quàm omnia creata, eùm ei majora bona velim, ni-
mirum perfectiones divinas, honores divinos, &c.
malimque privari rebus omnibus creatis, quàm
Deum offendere, illiusque gratiam amittere.

*Nec dicas, amorem non posse majorem esse ap-
petitivè, nisi etiam sit major intensivè: hoc enim
manifestè falsum esse, vel ipsa experientia ostendit
in matre, quæ filium natum majorem pluris æstimat,
quàm minorem, etsi tamen majori ardore & impetu
istum diligit, quàm illum. Unde fit ut ad diligendum
Deum quantum oportet ad salutem, non sit necesse
elicere actum amoris tantæ vel tantæ intensiõis, sed
sufficiat talem actum elicere, secundum suam sub-
stantiam; quia sic præcisè habet, ut sit super omnia
appetitivè, etsi non addatur certa graduum in-
tensio.*

*Hic autem notandum est, prædicta non procedere
de dilectione proximi ex vera charitate: sic enim
inutile esset inquirere, an liceat proximum inten-
sius diligere, quàm Deum; quia cum formale obje-
ctum charitatis sit bonitas divina, non potest proxi-
mus ex charitate diligi, nisi bonitas divina ut à me
amata, adeoque ipse amor Dei moveat me ad illius
dilectionem. Cum autem nequeat effectus esse nobi-
lior sua causa, repugnat quod amor Dei moveat me
ad amandum proximum, & quod proximum magis
seu intensius diligam, quàm Deum: sicut repugnat
quod amor sanitatis me impellat ad amandam medi-
cinam, & quod hanc intensius amem, quàm sanita-
tem. Quare impossibile est quod vero amore chari-
tatis magis proximum diligam, quàm Deum. Ut ergo
resolutio posita locum habeat, ea debet intelligi de
quadam honesta dilectione proximi, quæ non sit ex
vera & supernaturali charitate.*

RESOLUTIO IV. *Tenetur homo ex charitate ma-
gis se diligere, quàm proximum.*] PROBATUR ex art. 4.

quia Deus diligitur, ut principium boni, super quo fundatur dilectio charitatis : homo autem seipsum diligit ex charitate, secundum rationem qua est particeps prædicti boni, & proximum secundum rationem societatis, atque adeo unionis in isto bono. Unde sicut unitas potior est quam unio, ita quod homo ipse participet bonum divinum, est potior ratio diligendi, quam quod alius associetur sibi in hac participatione. Et ideo homo debet ex charitate seipsum magis diligere, quam proximum. Verum ad maiorem horum intelligentiam

Nota 1. Ex eodem artic. non debere hominem peccare, ut proximum liberet à peccato, quia scilicet non sunt facienda mala, ut eveniant bona. Unde collige, ex ordine charitatis te teneri potius tibi velle gratiam & gloriam, quam aliis hominibus, non modo singulis, sed omnibus: tum quia in his maxime bonis, amor sui est regula dilectionis proximi, juxta illud *Matth. 22.* Diliges proximum tuum, sicut te ipsum: tum quia ille est ordo charitatis, ad quem ipsa charitas inclinatur; at charitas non te inclinat, ad præferendum tibi proximum in bonis prædictis, sed potius ad oppositum: tum quia alioqui charitas ad sui destructionem inclinaret, & ad peccatum mortale, quo ipsa destruitur.

Neque refert illud Mosi Deuter 32. Aut dimitte illis hanc noxam, aut dele me de libro vitæ, hoc enim per quandam exaggerationem; & filialem confidentiam dictum est, non autem ex voluntate absoluta, qua vellet Moses carere beatitudine, ex hypothesi quod Deus populo Judaico non ignosceret. Si tamen necessitas spiritualis proximi exigeret, posset quis licite & laudabiliter aliqua tulam beatitudinis dilationem optare, adeoque cum B. Martino dicere, Domine, si adhuc populo necessarius sum, non recuso laborem.

Nota 2. ex art. 5. Nos teneri ex charitate proximum magis diligere, quam corpus proprium. Ratio est, quia

quia illud est magis ex charitate diligendum, quod habet plenior rationem diligibilis ex charitate. Confociatio autem in plena participatione beatitudinis, quæ est ratio diligendi proximum, est major ratio diligendi, quam participatio beatitudinis per redundantiam, quæ est ratio diligendi proprium corpus. Et ideo magis debemus proximum diligere, quantum ad salutem animæ quam proprium corpus. Verum hoc generatim dictum sit, *dubium autem manet* in quibus casibus teneamur corpus seu vitam exponere, pro salute proximi. Itaque.

Notandum 3. Ex responsione ad 3. Non esse de necessitate charitatis, quod homo proprium corpus exponat pro salute proximi, nisi in casu quo tenetur illius saluti providere. Quæ verba ita accipienda sunt, ut in extrema proximi necessitate spiritali, tenearis non modo bonâ temporalia, sed etiam propriam vitam exponere, si opus sit ut illi opituleris; modo probabiliter te illi profuturum speres. Tunc enim habet locum illud præceptum Christi Joan. 14. Hoc est præceptum meum, ut diligatis invicem, sicut dilexistis vos; quia alioqui nunquam obligaret, adeoque frustra esset impositum. Hinc, si quis morti proximus & existens in peccato mortali, petat confessarium, & alius non adsit à quo absolvi possit, teneris eum adire, & absolvere, etiam cum vitæ periculo: quando saltem ignorat, contritionem extra sacramentum, esse medium necessarium ad salutem, quia tunc moraliter fieri non potest, ut tale medium adhibeat.

Notandum 4. In gravi necessitate, te non teneri succurrere proximo, cum probabili vitæ periculo; aut etiam cum notabili famæ, vel bonorum temporalium iactura. *Ratio est*, quia illa dicitur gravis necessitas, ex qua proximus aliunde, quamvis non sine difficultate potest se expedire. Est autem valde durum, quod pro ejusmodi necessitate teneatur quis, & bona temporalia, & vitam expendere, cum propria vitæ,
& bo-

& bonorum, quæ ad illam necessaria sunt, conservatio, sit de jure naturæ. Quare talis obligatio admittenda non est. Quod tamen intellige, de gravi necessitate personæ privatz: nam cum bonum privatum communi postponendum sit, si Respublica in tali necessitate versetur, teneris ex præcepto charitatis, etiam cum vitæ periculo ei succurrere. Unde ex vi istius præcepti, teneris pro viribus resistere iis, qui sive scripto, sive voce conantur dogmata aliqua, cum recepta fidei doctrina non satis coherentia, spargere in populum. Imò si sis superior teneris etiam ex iustitia, tales novitates impedire, cum ex iis gravissimum damnum in tuos subditos redundet.

Notandum 3. Te nec teneri vitam propriam, pro vita alterius privati exponere, nec peccare contra ordinem charitatis, si propriam vitam exponas, pro conservatione vitæ illius; modo ad hoc ex motivo amicitie, aut gratitudinis, aut alterius virtutis impellaris. Quam limitationem addo, quia cum teneamur diligere proximos, tanquam nos ipsos, & non supra, videtur contra illud præceptum peccare, qui exponit propriam vitam tantum, ut conservet vitam alterius; quia sic magis proximum diligit, quam seipsum. Hoc autem non habet locum, quando quis ex motivo aliqujus virtutis, exponit vitam propriam, pro vita alterius; quia jam non alium, sed virtutem magis diligit quam se, quod laudabile est.

RESOLUTIO V. *Teneris ex charitate, unum proximum magis diligere, quam alium.*] RATIONEM affert S. Doctor. art. 6. quia cum principium dilectionis sit Deus, & ipse diligens, necesse est quod secundum propinquitatem majorem, ad alterum istorum principiorum, major sit dilectionis affectus; sicut enim supra dictum est in omnibus in quibus invenitur aliquod principium, ordo attenditur secundum comparisonem ad illud principium. Unde cum patentes sint nobis proximiores aliis hominibus, tenemur magis eos diligere. *Confirmatur*, nam majus peccatum

lūm est, eos odisse, quam alios. Ergo ex opposito magis tenemur eos diligere. Nec sufficit eos aliis præferre, quoad exteriora benevolentiae signa, sed necesse est ut intrinsecè eos magis, & majori affectu colamus. Quia vero omnes homines nullo excepto, ex charitate sunt diligendi, hinc Patres interdum dicunt eos omnes æquè diligendos esse. Verum circa hæc difficultas est, quos proximos, & in quibus casibus tenemur aliis præferre, pro quo

Nota 1. Si fiat comparatio inter duos, quorum alter magis tibi conjunctus sit, alter Deo, cum qui Deo conjunctior est, magis objectivè diligendum esse ut colligitur ex art. 7. Quia cum ille sit melior, adeoque habeat majorem gratiam & charitatem, tenemur ex affectu complacentiæ, ei velle bonum illud quod possidet. Quamquam S. Doctor monet, non esse peccatum optare, ut consanguineus, qui jam minus sanctus est, consequatur aliquando gratiam, & gloriam intensiorem ea qua magis sanctus fruitur. Si tamen agatur de utriusque necessitate extrema, sive spirituali, sive corporali, & utrique auxiliari nequeas, teneris potius opitulari ei, qui tibi sanguine conjunctus est, quam extraneo, licet sanctiori: quia cum post Deum, te magis tenearis diligere, quam proximum, consequenter teneris eos appetiatiivè, & efficaciter magis diligere, qui tibi conjuncti sunt, quam alios, etsi sanctiores. *Præsertim* quia alias si teneremur sanctiores magis diligere, sequeretur hominem in peccato existentem, debere potius justo quam sibi, in extrema necessitate succurrere; quod nimis absurdum est, agendo de necessitate ejusdem rationis, de qua hic tantum loquimur: quia si extraneus esset in extrema necessitate spirituali, & conjunctus in æquali necessitate corporali, deberem potius illi, quam huic, imò quam mihi succurrere, ut patet ex dictis.

Nota 2. Si fiat comparatio inter conjunctionem naturalem, & spirituales, vel humanam, duo dicenda esse 1.º

esse. 1. Eos qui naturaliter conjuncti sunt, præferendos esse illis, cum quibus conjunctionem tantum spirituales habemus, verbi causa, parentes carnales, patribus spiritualibus, filios carnales, filiis spiritualibus, &c. quod non tantum verum existimo in necessitate temporali, sed etiam in spirituali. Quia cum conjunctio carnalis major sit & intimior, majorem utrobique obligationem inducit: imò videtur magis obligare in bonis spiritualibus, cum hæc ad salutem magis necessaria sint. *Dicendum 2.* Te debere per se loquendo, parentes aliosque consanguineos, saltem in primo gradu constitutos, præferre amicis & benefactoribus; quia ejusmodi conjunctio adeo stricta est, ut non liceat ob amicitiam, aut gratitudinem eam violare. *Dico per se loquendo*, nam tanta esse potest consanguineorum crudelitas erga te, ut aliquem strictissimo amicitia vinculo tibi conjunctum, aut qui te maximis affecerit beneficiis, iis præferre possis.

Nota 3. Si comparatio instituatur inter consanguineos, cum ordinem servandum esse, ut in primis præferatur pater aliis omnibus, etiam matri, quia est principium præcipuum in generatione filii. Deinde mater, quia etiam ab ipsa habemus esse. Tertiò uxor, quia cum intimo & insolubili vinculo conjuncta sit, & ad procreationem filiorum assumatur, ratio exigit ut filiis præferatur. Quartò filii. Quintò fratres, & sorores, sicque de aliis secundum gradum conjunctionis, quem quisque habet.

CAPUT X.

De effectibus charitatis tam internis, quàm externis.

RESOLUTIO I. Gaudium de bono divino est actus internus charitatis.] HOC probat S. Thomas 2.2. quæst. 28. art. 1. quia ex amore procedit gaudium, & tristitia, sed contrario modo; gaudium enim ex amore causatur, vel propter præsentiam boni amati, vel etiam propter hoc quod ipsi bono amato proprium